

Ištrauka iš 8 klasės I dalies skyriaus „Meilės spalvos“ (pirma 8 klasės tema). J. Vaičiūnaitės esė aptariama antrame šio skyriaus poskyryje „Ką reiškia mylėti“, V. Šekspyro tragedija „Romeo ir Džuljeta“ – trečiame poskyryje „Tragiška meilė“.

2. Ką reiškia mylėti

Judita Vaičiūnaitė

Vaikams ir suaugusiems kūrusi lietuvių poetė Judita Vaičiūnaitė (1937–2001 m.) gimė inteligentų šeimoje. Vilniaus universitete ji studijavo lietuvių kalbą ir literatūrą, be to, mokėsi muzikos. Pirmasis jos poezijos rinkinys „Pavasario akvarelės“ pasirodė 1960 m. J. Vaičiūnaitė taip pat rašė esė, dramas, vertė literatūrą iš užsienio kalbų. Ji prisidėjo prie miesto temos lietuvių poezijoje įsitvirtinimo, nes pati gimė ir augo mieste, ši tema jai pačiai buvo aktuali. J. Vaičiūnaitės kūryboje itin svarbus ir laiko apmąstymas. Jos poetiškos esė knygos pasakojimai apie praėjusį laiką susipina su dabartimi, ryškėja ne tik rašytojos praeities gyvenimo įvykiai, bet ir to meto atmosfera, kasdienybės akimirkos.

DŽULJETOS AMŽIUS

Skaitydami esė ištrauką, atkreipkite dėmesį į tai, kaip aprašoma įsimylėjusios merginos jausena ir elgesys.

Man sukanka trylika. Vasarą pirmą kartą pamatau jūrą, o rudenį įsimyliu. Mirtinai. Berniukas penkiolikos, pianistas, romantiškas, labai gražus didžiulėm juodom akim, ilgom šešėliuotom blakstienom. Užsirašau jo vardą – Eugenijus – ant popieriaus lapelio, apipiešiu egzotiškų gėlių vainiką ir nešioju prie širdies. Tatuiruotės tada nebuvo madingos. Deja, berniukas į mane visai nežiūrėjo. Man jis atrodė nežemiška būtybė. Norėdama prie jo priartėti ne gyvenimo, o kažkokioj debesų erdvėj, pagerinau savo tingų skambinimą pianinu ir peršokau vieną klasę muzikos mokykloj. Vis tiek buvau nuo jo beviltiškai toli – ir gyvenime, ir toj pačioj muzikos mokykloj, kur mokiausi žemesnėj klasėj, negu man priklausė. Nebuvo nei dramos, nei tragedijos, tik mano svajonių spalvoti dūmai, audringi sapnai, kurie išsiliejo banaliai rimuotais, prastai kaunietiška kirčiuotais

paauglės eilėraščiais. Kadangi jo vardas buvo Eugenijus, o mums dėstoma rusų literatūra ir dar pamatyta Čaikovskio opera, aš pakartojau Puškino Tatjanos veiksma – rašiau jam eiliuotus laiškus. Juk nesispauzdinau, nedalyvavau moksleivių kūrybos seminaruose, buvo Stalino metai. Sykį salėj per koncertą jis netyčia atsisėdo man už nugaros ir padėjo rankas ant kėdės atkaltės, o aš netyčia atsilošus prie jų prisiliečiau, – pasaulis ėmė sukintis ratu. Jau vėliau, kai buvau šešiolikos, sesuo iš meilės man patvarkė, kad jis ateitų kaip mano draugas į klasės šimtadienį – mokiausi mergaičių mokykloj. Sesuo mokėsi su juo Vilniuj, Konservatorijoj, fortepijono klasėj. Jis atėjo, ilgai sėdėjo pas mane namie, buvo labai geras, švelnus, o aš atsimenu tokią mokyklos šokių nykumą, juodos uniforminės prijuostės ledinį šiugždesį, mūsų ėjimą tamsiom speiguotom gatvėm ir tylą – praradau amą, žadą, kalbos dovaną. Buvau kurcnebylė. Kodėl ji taip? – jis nesuprato. Nelabai supratau ir aš. Tragedijos nebuvo – liko tik lengvas šiltas prisiminimas – iš tolo jis man atrodo lyg giminė.

Aptariame tekstą

1. Kuriuo laiku pradamas pasakojimas?
2. Kada pasakotoja įsimyli? Ką ji tada dar patiria pirmą kartą?
3. Kas toks įsimylėtasis berniukas? Kaip jis atrodo? Koks jo amžius, vardas?

Tyrimas

Raskite informacijos apie Aleksandro Puškino romaną „Eugenijus Oneginas“. Apie ką šis romanas? Kas jo pagrindiniai veikėjai? Šiomis žiniomis pasidalykite su bendraklasiais.

4. Kaip manote, kodėl pasakotoja pagerino „savo tingų skambinimą pianinu“?
5. Kaip elgiasi įsimylėjusi mergina? Kas ją pastūmėja taip reikšti savo jausmus?

Tyrimas

Aiškindama savo jausmų raišką, pasakotoja teigia: „Juk nesispauzdinau, nedalyvavau moksleivių kūrybos seminaruose, buvo Stalino metai.“ Paklauskite savo vyresnių artimųjų, kaip jie supranta šį sakinį. Pasikalbėkite su istorijos mokytoju, kas buvo būdinga J. Stalino laikams, ką galėjo ir ko negalėjo daryti tų laikų moksleiviai.

6. Ką patyrė pasakotoja, kai koncerte Eugenijus atsisėdo jai už nugaros ir padėjo rankas ant kėdės atkaltės?
7. Kaip sesuo bandė padėti šešiolikos sulaukusiai pasakotojai?
8. Kaip per šimtadienį su Eugenijumi elgėsi pasakotoja?
9. Kaip į tai reagavo vaikas?
10. Ką apie tą jūdvių susitikimą prisimena pasakotoja? Kaip jį apibūdina?

Apibendriname tekstą

1. Apibūdinkite pasakotoją. Kaip ji jautėsi įsimylėjusi?
2. Ar galima teigti, kad pasakotoja idealizavo Eugenijų? Kas tai atskleidžia?
3. Kaip ji keitėsi įsimylėjusi?
4. Kaip mergaitė reiškė savo jausmus?

Diskusija

Iš ko mokomės mylėti? Iš ko mokomės reikšti jausmus?

5. Kodėl pasakotoja keistai elgėsi, susitikusi su vaikinų? Ar esate kada nors patyrę ką nors panašaus? Jei galite, papasakokite.

Diskusija

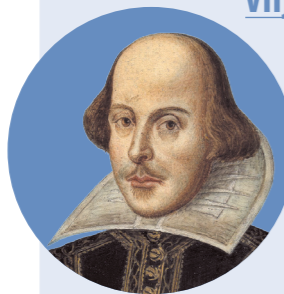
Ką žmogus patiria įsimylėjęs? Kodėl priartėjus tam, kurį esi įsimylėjęs, dažnai atima žadą arba iškreti kokią nors nesąmonę? Ar tiesa, kad įsimylėjimas primena ligą? Ar galima išmokyti mylėti, reikšti savo jausmus?

6. Šiame pasakojime susiduria du laikai: prisiminimų ir šiandienos. Kaip tų dienų patirtis buvo vertinama tada, įsimylėjus? Kaip savo išgyvenimus vertina jau suaugusi pasakotoja? Atsakdami remkitės tekstu.
7. Kaip suprantate paskutinį ištraukos sakinį: kodėl iš tolo pasakotojai Eugenijus atrodė lyg giminė?
8. Šio kūrinio pavadinimą galima laikyti metafora. Paaiškinkite, kas yra tas Džuljetos amžius. Kada jis ateina? Kas ir kaip tuo metu išgyvenama?

Diskusija

Ar dabar rašomi meilės laišškai? Kokios šiuolaikinės priemonės keičia meilės laiškus? Kaip manote, kodėl?

3. Tragiška meilė

Viljamas Šekspyras

Anglų rašytoją Viljamą Šekspyrą (1564–1616 m.) neabejotinai galima laikyti vienu garsiausių visų laikų kūrėjų. Tačiau žinių apie jo gyvenimą nedaug. Mokslininkai iki šiol nesutaria, ar vienas ir tas pats Stratforde prie Eivono gimęs žmogus yra Šekspyro vardui priskiriamų 38 pjesių, 154 sonetų, 2 poemų ir eilėraščių autorius. Apie 1587 m. V. Šekspyras atvyko į Londoną, ėmė vaidinti, rašyti scenai. 1594 m. kartu su kolegomis aktoriais subūrė naują trupę. Ją išpopuliarino būtent V. Šekspyro dramoms. 1599 m. trupė pastatė „Globuso“ teatrą. V. Šekspyras buvo šio teatro dalininkas ir greitai praturtėjo.

Bene žymiausias V. Šekspyro gyvenimo ir kūrybos tyrinėtojas Stivenas Grinblatas teigia, kad garsūs dramų autorius retai pradėdavo rašyti „švariame lape“: paprastai jis imdavo žinomą medžiagą ir genialiai ją pertvarkydavo. Tai pasakytina ir apie legendinę tragediją „Romeo ir Džuljeta“. Manoma, kad ji gimė naudojantis anglų rašytojo Artūro Bruko, šį siužetą pasiskolinusio iš italų kūrėjų, poema „Tragiškoji Romeo ir Džuljetos istorija“. Anot tyrinėtojo, V. Šekspyro „kartais pertvarkoma taip preciziškai ir detalai, kad knyga, iš kurios jis sumaniai skolinosi, tikriausiai gulėjo ant jo rašomojo stalo [...]. Tačiau niekas, kieno širdyje V. Šekspyro menas randa gilų atgarsį, negali sutikti, kad jo knygos gimė tik iš perskaitytų knygų. Ne mažiau kaip šios knygos jo kūrybą formavo esminiai gyvenimo klausimai: ką man daryti su gyvenimu, kuo tikėti, ką aš myliu.“

V. Šekspyro tragedija „Romeo ir Džuljeta“ vadovėlyje aptariama, apžvelgiant kiekvieną veiksmą. Po kiekviena vadovėlyje pateikiama tragedijos ištrauka formuluojami klausimai (Aptariame tekstą), o jei tragedijos scena ar jos dalis vadovėlyje nėra pateikiama – užduodami klausimai, padedantys suvokti tų scenų turinį.

Čia jums pateikiama dalis su V. Šekspyro tragedija „Romeo ir Džuljeta“ susijusios medžiagos: teorinis tragedijos žanro pristatymas, ištrauka iš II veiksmo, jai formuluojami klausimai (Aptariame tekstą) ir visos tragedijos apibendrinamieji klausimai (Apibendriname tekstą).

Kaip suprasti?

Tragedija vadinamas dramoms kūrinys, atskleidžias aštrius, visuomenėje reikšmingus prieštaravimus. Tragedijos herojai yra ryškios asmenybės, susiduriančios su likimu, dievais, visuotinai vyraujančia tvarka. Veikėjų aistros tragedijoje labai stiprios, kraštutinai įtemptos, įvykiai neretai baigiasi vieno ar kelių veikėjų mirtimi. Tragiška baigtis dažnai laikoma esminiu tragedijos bruožu.

Tragedijoje svarbi tragiškos klaidos sąvoka: herojus, nežinodamas kokių nors svarbių aplinkybių, pasielgia taip, kad tas poelgis tampa jo neišvengiamos žūties priežastimi.

Draminio veiksmo esmę tragedijoje lemia herojaus sprendimas pasielgti vienaip ar kitaip. Tragedijos veikėjai stovi kryžkelėje tarp kelių pasirinkimų – jie atsako už savo poelgius, kurie reikšmingi ir visuomeniniu, ir moraliniu požiūriu. Herojai patys patiria likimo smūgius, daro lemtingus sprendimus, dalijasi abejonėmis, išreiškia skausmą žiūrovų akivaizdoje, įtraukdami juos į savo išgyvenimus.

Nevaizduojama kasdienio gyvenimo rūpesčiai ir smulkmenos, čia kalbama apie svarbius žmogaus gyvenimo dalykus. Dramatišką konfliktą stebintis žiūrovas kviečiamas pamąstyti apie savo gyvenimą ir apie tai, kas yra jo esmė. Tragedijos veiksmas, herojų žūtys žiūrovui sukelia baimę ir gailėtį. Tačiau kartu ši teatre patirta baimė ir išgyventa užuojauta tarytum apvalo. Slūgstant teatro veiksmo sukeltam jauduliui, žiūrovas pasijunta tvirtesnis, geriau suvokia gyvenimo vertybes. Žiūrovas gailisi tragedijos herojaus, bet kartu juo didžiuojasi, nes šis, susidurdamas su tuo, kas jį pranoksta – su likimu, dievais, valstybės tvarka, bendruomenės nuomone, – elgiasi vadovaudamasis idealais ir negaili net savo gyvybės.

Tragizmas būdingas ne tik dramoms, bet ir kitų žanrų kūriniams, kai vaizduojami nelaimingai pasibaigiantys herojaus konfliktai. Tragizmo nestinga ir visuomenės gyvenime – taip sakoma, kai individas, žmonių grupės ar visuomenės patenka į padėtį be išeities, susipina nelaimingi atsitikimai ir nepalankios aplinkybės.

ROMEO IR DŽULJETA

Antras veiksmas

Perskaite prologą, atsakykite į klausimus.

1. Kaip prologe nusakoma situacijos kaita?
2. Kuo ankstesnė Romeo meilė Rozalinai skiriasi nuo jo meilės Džuljetai?
3. Kas trukdo Romeo ir Džuljetos laimei?
4. Kaip Romeo ir Džuljeta siekia laimės ir kas padeda pasipriešinti kliūtims?
5. Kaip siekiama suntriguoti žiūrovą prologo pabaigoje?

Perskaite I sceną, atsakykite į klausimus.

1. Kur nueina Romeo, pasibaigus puotai?
2. Kaip Merkucijus bando prisišaukti Romeo?
3. Kodėl Benvolijus mano, kad tai gali supykdyti Romeo?
4. Ką nusprendžia Romeo draugai?

II scena

*Kapulečių sodas
Įeina Romeo*

1. ROMEO
Tas juokiasi iš svetimo žaizdos,
Kas sužeistas nebuvo niekad.

Viršuj, lange, pasirodo Džuljeta

Tyliau! Kas per šviesa lange plevena?

Tai saulė rytmetinė, tai Džuljeta!
Skaisčioji saule, patekėk greičiau,
Greičiau užmušk mėnulį pavydūną,
Kuris išbalęs žiūri į tave,
Į savo gražiaveidę vaidilutę,
Ir rūstauja, kad tu užtemdei jį.
O, netarnauk mėnuliui pavydžiajam,
Pablyškusį jo rūbą nusimesk,
Vien juokdarius paliki žalią spalvą.

Brangioji mano! Mano mylimoji!
 O, kad jina žinotų!..
 Prabilo, bet jos žodžių negirdėt...
 Ar tai svarbu! Ji šneka akimis,
 Ir aš į jų kalbą atsakysiu.
 Koksai aš kvailas! Žodžiai jos – ne man.
 Ji kalbasi su dviem žvaigždėm auksinėm,
 Kurios nukopti nuo dangaus panūdo
 Ir prašo nuolankiai akis Džuljetos
 Mėlynėj pabudėt. O, jeigu jos
 Apsimainytų vietom su žvaigždėm!
 Nuo jų tviskėjimo išblėstų žvaigždės
 Lyg ryto saulėj žiburys... Jos akys
 Užlietų naktį spindesiu saulėtu,
 Ir paukščiai atsibudę sučiulbėtų,
 Manydami, kad aušta jau diena.
 Štai rymo ji, ranka parėmus veidą.
 Aš geisčiau būti pirštine jos rankos,
 Kad veidą jos galėčiau palytėt!

2 DŽULJETA

O vargas man!

ROMEO
 Jinai kažką pasakė.
 Prabilk, prabilk, o angele skiaustus!
 Tu sušvitai viršum manęs tamsoj
 Tarsi dangaus pasiuntinys sparnuotas,
 Kuris ūmai iš debesų tingiųjų
 Erdvių platybėn išneria – ir žmonės
 Juo gėrisi nustėrusiom akim,
 Ir žvelgia aukštumon užvertę galvas.

DŽULJETA

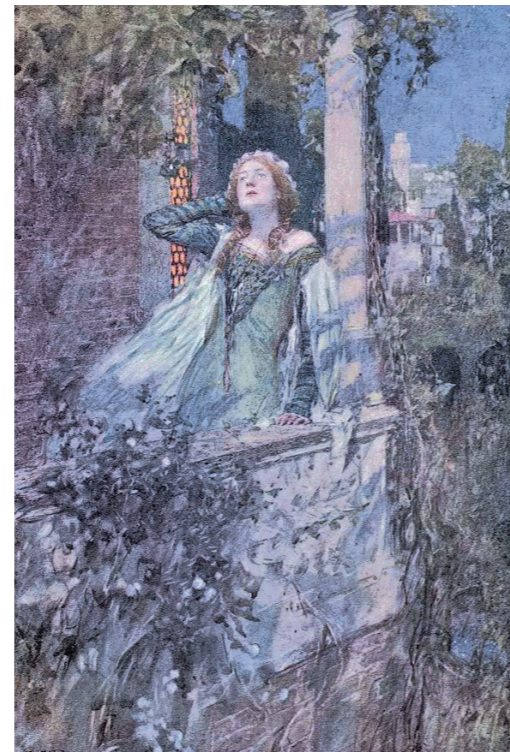
Romeo! O, kodėl gi tu Romeo?
 Išsižadėk tėvų, rask kitą vardą
 Arba, jei to nenori padaryt,
 Prisieik mane mylėti amžinai,
 Ir aš nesivadinsiu Kapuleti.

ROMEO (tyliai)

Dar paklausyt ar atsakyti jai?

DŽULJETA

Vien tavo vardas priešas man yra.
 Tu pats, net ir nebūdamas Montekis,
 Man liksi visad tuo, kas tu esi.

„Romeo! O, kodėl gi tu Romeo?“, Dailininkas Viljamas Haterelis, 1912 m.

Kas gi yra Montekis? Negi šitaip
 Vadinas rankos, kojos ir pečiai
 Ar veidas kokio gyvo sutvėrimo?
 Kitonišką sau vardą pasirink!
 Ką reiškia vardas? Jei vadinsim rožę
 Kitu žodžiu, ar ji kvepės mažiau?
 Gali Romeo pavadint kaip nori, –
 Jo žavesys bus visuomet tas pats.
 Pasivadink kitoniškai, Romeo,
 Nusikratyk nuo vardo beprasmingo
 Ir visą pasiimk mane!

3 ROMEO

Imu!
 Tu pavadink mane brangiuoju savo –
 Ir aš, lyg apsikrikštijęs naujai,
 Nustoju vienu mirksniu būt Romeo.

DŽULJETA

Kas toks, nakties tamsybe prisidengęs,
 Manas mintis įžvelgti sugebėjo?

ROMEO

Ištarti savo vardo nedrįstu:
 Jisai yra tau priešas, mano deive,

Ir aš jo nekenčiu. Parašęs jį,
 Suplėšyčiau aš popierių tuojau.

DŽULJETA

Dar šimto žodžių ausys nepagavo,
 O tavo balsą aš jau pažinau.
 Tu juk Romeo? Tu Montekis?

ROMEO

Ne,
 Jei tie vardai yra tau nemalonūs.

DŽULJETA

Sakyk, ko atėjai tu čia? Ir kaip?
 Aplinkui sodą – aptvara aukšta;
 Ir jei kas nors iš mano giminių
 Užklups tave čionai, mirtis tau gresia.

ROMEO

Sparnuota meilė atnešė mane:
 Jos nesustabdo sienos akmeninės;
 Ji viskam pasiryžus visada
 Ir tavo giminių jinai nebijo.

DŽULJETA

Tave jie nužudys, čionai pamatę.

ROMEO

Deja, brangioji, tavo žvilgsnis man
 Už dvidešimt kardų pavojingesnis.
 Meiliai pasižiūrėk, – ir lyg šarvais
 Aš jau apsaugotas nuo jų keršto.

DŽULJETA

Kad tik nepastebėtų jie tavęs!

ROMEO

Nakties skraiste nuo jų aš prisidengsiu.
 Bet jeigu tu manęs visai nemyli,
 Kur kas lengviau man bus nuo jų rūstybės
 Numirti vietoj, negu šiam pasauly
 Be tavo meilės merdėti gyvam.

DŽULJETA

Kas atvedė tave į sodą?

ROMEO

Meilė;
 Tai ji parodė kelią man čionai;
 Ji davė ryžtą man, aš jai – akis.

Nesu jūreivis, bet jei nuo manęs
 Tu būtumei už marių tolimų,
 Dėl tokio lobio leisčiaus vandenynan.

DŽULJETA

Man dengia veidą kaukė tamsumos,
 Kitaip – matytum, kaip raustu iš gėdos,
 Jog mano kalbą šianakt nugirdai.
 Norėčiau išlaikyt orumą savo,
 Atšaukti tai, ką pasakiau... Vėlu.
 Šalin, gudrybės! Ar mane tu myli?
 O, aš žinau, tu atsakysi „taip“,
 Ir aš tavim tikėsiu. Neprisiek,
 Kad neapgautumei manęs netyčia.
 Iš meilės priesaikų ne veltui juokias
 Jupiteris. O, mielasai Romeo!
 Sakyk, mane tu myli, iš tiesų?
 Jei tu galvoji, kad per daug lengvai
 Tau pasiduodu, – aš surauksiu kaktą,
 Ožiuotis imsiu ir kartoti „ne“ –
 Ir tuo būdu maldaut tave priversiu,
 Nors ir kažin kaip būtų man koktu.
 Brangus Monteki, aš per daug jausminga
 Ir gal atrodau vėjajai tau?
 Bet patikėk, taurusis kavalieriau,
 Esu aš daug rimtesnė negu tos,
 Kurios taip moka šventuoles vaidinti.
 Nenoriu slėpti: būčiau aš drovesnė,
 Jei balso mano mylinčios širdies
 Nebūtumei nugirdęs netikėtai.
 Atleisk ir nemanyk, kad mano meilė,
 Kurią naktis tau atskleidė tamsioji,
 Yra tik lengvapėdiška aistra.

ROMEO

Brangioji, tau aš mėnuliu prisiekiu,
 Kuris medžius nudažė sidabru...

DŽULJETA

O, mėnuo keičia nuolat savo veidą,
 Jisai nepastovus, juo neprisiek,
 Kad panašiai nebūtų atmaininga
 Ir tavo meilė.

ROMEO

Kuo gi man prisiekti?

DŽULJETA
Šiame pasauly niekuo neprisiek –
Arba prisiek, jei nori, savimi,
Pačia brangiausia iš visų gėrybių, –
Ir aš tavim tikėsiu lyg Dievu.

ROMEO
O, jeigu meilė, plazdanti širdy...

DŽULJETA
Nereikia, aš tikiu. Nors tu man mielas, –
Bijau aš mūsų sandoros naktinės.
Per daug jinai ūmi, per daug greita,
Per daug ji panaši į žaibo liepsną,
Kuri užgęsta danguje anksčiau,
Negu suspėjai šūktelėti: „Žaibas!“
Labanaktis! Labanakt, mylimasis!
Lai mūsų meilės pumpuras švelnus
Nuo vasaros gaivinančio dvelkimo
Rytoj pražysta žiedu stebuklingu.
Labanaktis! Linkiu saldžių sapnų,
Kuriais pati dabar aš gyvenu.

ROMEO
Nejau taip greit paliksi mane vieną?

DŽULJETA
Ko iš manęs tu trokšti dar šiandieną?

ROMEO
Prisiek ir tu būt man ištikima.

DŽULJETA
Tau priesaiką daviau aš neprašyta,
Ir gaila man, kad atsitiko taip.

ROMEO
Tu atsiimt ją nori? Kam, brangioji?

DŽULJETA
Kad vėl galėčiau tau ją dovanot.
Bet kvaila geisti to, kas man priklauso.
Jokių ribų nežino meilė mano,
Gili tarytum vandens okeano.
Kad ir kažin kaip būčiau tau dosni, –
Širdis manoji neišsėks kaip jūra.

Už scenos girdėti Auklės balsas

Mane jau šaukia. – Eik, brangus Monteki. –
Tuoju, aukle, tuoju! – Sudie. Mane mylėki.
Ne, lukterėk. Aš grįšiu dar čionai.

(Išeina)

ROMEO
Palaiminta, palaiminta naktie!
Gal visa tai tik sapnas apgaulingas,
Tiktai nakties regėjimas žavus?

Lange vėl pasirodo Džuljeta

4 DŽULJETA
Romeo, dar žodelis – ir sudie.
Brangusis, jei troškimai tavo skautūs,
Jei mano vyrų tapti tu geidi,
Pranešk rytoj (aš tau atsiųsiu žmogų),
Kada ir kur norėtum susituokti,
Ir aš tuomet visas gėrybes savo
Sudėsiu paklusniai prie tavo kojų
Ir eisiu ten, kur įsakysi tu.

AUKLĖ (*už scenos*)
Sinjora!

DŽULJETA
Tuoju! – Bet jei neskaistūs tavo norai,
Tada prašau... –

AUKLĖ (*už scenos*)
Sinjora!

DŽULJETA
Tuoju. Einu. –
Palik mane ir sielvarto nedidink.
Rytoj atsiųsiu žmogų.

ROMEO
O, kol gyvas...

DŽULJETA
Saldžių sapnų linkiu tau šimtą kartų!

(Išeina)

ROMEO
Saldybės visos be tavęs apkarto...
Pas mylimą mes bėgam be šnekų
Nelyginant vaikai iš pamokų,

Bet einame paniurę atgalios
Kaip mokinys prie knygos nuobodžios.

Lange vėl pasirodo Džuljeta

5 DŽULJETA
Kur tu, Romeo? Kur tu, atsiliepk!
Kodėl medžioklio balso neturiu,
Kad jį išgirstų mano sakalėlis?
O, jei nebūčiau vergė nebyli,
Sudrebintau šauksmais buveinę Aido!¹
Ir nenutilčiau, kol lakus jo balsas
Užkintų bekartodamas: „Romeo!“

ROMEO
Mieloji mano šaukia vėl mane.
O, sidabriniai mylinčių balsai,
Jūs skambate vidurnakčio tyloj
Tartum švelniausia muzika.

DŽULJETA
Romeo!

ROMEO
Brangioji!

DŽULJETA
Kurią valandą rytoj
Atsiųsti žmogų pas tave?

ROMEO
Devintą.

DŽULJETA
Gerai, aš savo pažadą tesėsiu.
Lig rytmečio dar liko visas amžius!..
Aš užmiršau, kam pašaukiu tave.

ROMEO
Leisk man čia pastovėti, kol prisiminsi.

DŽULJETA
Kad prieš mane stovėtum amžinai,
Aš stengiuosi neprisiminti niekad,
Galvosiu tik, kaip gera mums drauge.

ROMEO
Kad tu neprisimintum, aš stovėsiu,
Galvodamas, kaip gera su tavim.

DŽULJETA
Beveik visai išaušo. Laikas skirtis.
Bet aš tave norėčiau prilaikyt
Tarsi paukščiuką pririštą: mergaitė
Išdykėlė paleidžia jį nuo delno
Lyg kalinį, grandinēm surakintą,
Ir, laisvės pavydėdama jam, vargšui,
Tuoju vėl traukia už šilkinio siūlo
Sparnuotą numylėtinį atgal.

ROMEO
Norėčiau būt tavuoju paukšteliu.

DŽULJETA
O, kad taip būtų! Ne, nereikia: aš
Tave beglamonėdama pasmaugčiau.
Labanaktis! Aš tol labos nakties
Linkėčiau tau, kol saulė sušvytės!

(Pasitraukia)

ROMEO
Palaiminti sapnai tave telydi!
Romeo laimės jums, sapnai, pavydi! –
Einu pasikalbėt su vienuoliu, –
Maldausiu jo pagalbos kiek galiu.

(Išeina)

Scena iš spektaklio „Ištabioji ir graudžioji Romeo ir Džuljetos istorija“. Režisierius Oskaras Koršunovas.

¹ Senovės graikų mitologijoje Aidas (Echo) – tai oloje gyvenanti fantastinė būtybė, atsišaukianti į žmogaus balsą.

Šie klausimai skirti apibendrinti visą tragediją.

„Giesmių giesmė“ mokiniai jau bus skaitę – jos ištrauka pateikiama antrame šio skyriaus poskyryje „Ką reiškia mylėti?“

Aptariame tekstą

1. Perskaitykite šią sceną vaidmenimis.
2. Kaip Romeo apibūdina Džuljetą? Kokias metaforas ir kokius palyginimus pasitelkia, nusakydamas jos grožį? Apie kokį pavydą kalba? [1]
3. Ko Romeo tikisi ir netgi prašo jo negirdinčios Džuljetos? [1]
4. Kokios, anot Romeo, mylimosios akys? [1]
5. Kodėl Romeo geistų „būti pirštine ant jos rankos“? [1]
6. Kaip jis kreipiasi į pasirodžiusią Džuljetą? Kuo šis kreipimasis primena prieš tai buvusį jos aukštiniumą? Raskite juos siejančias detales. [2]
7. Ką apie vardą, šiuo atveju pavardę, svarsto Džuljeta? Kokį pavyzdį aiškindamasi, kas yra vardas, pasitelkia mergina? [2]
8. Ką Romeo jai pažada pasirodydamas? Ką reiškia šis pasižadėjimas? [3]
9. Kaip į jo pasirodymą reaguoja Džuljeta? Kodėl? [3]
10. Ko ji bijo ir kam yra pasiryžusi? [3]
11. Ką jaunuoliai prisiekia vienas kitam? Dėl ko apgailastauja Džuljeta, paprašyta prisipažinti mylinti? [3]

Diskusija

Šioje scenoje matyti, koks galėjo būti meilės prisipažinimas V. Šekspyro gyvenamuju laiku. Kaip manote, ar jis toks būtų galimas šiandien? Kas pasikeitė nuo to laiko?

12. Ką Džuljeta pasiūlo Romeo ir ką pažada? [4]
13. Kodėl jiems sunku išsiskirti ir kaip laiko tėkmę patiria įsimylėjęliai? Kodėl būtent šitaip? [4]
14. Džuljeta sako, kad norėtų Romeo „prilaikyt / Tarsi paukščiuką pririštą...“ Kaip suprantate šį jos norą?

Diskusija

Ar galima taip turėti žmogų, kaip Džuljeta nori turėti Romeo? Kaip, jūsų nuomone, turėtų jaustis taip turimas žmogus? Kodėl Romeo su tuo sutinka?

15. Kam ir ko pavydi Romeo? [4]

Apibendriname tekstą

1. Kur ir kada vyksta tragedijos veiksmas?
2. Kurį įvykį laikytumėte veiksmo užuomazga ir kodėl?
3. Ko Romeo ateina į Kapulečių rengiamą balių ir kas jame nutinka? Kaip šis netikėtas posūkis pakreipia dviejų seniai kovojančių šeimų atžalų gyvenimus?
4. Kokie Merkucijaus, Benvolijaus ir Romeo požiūriai į meilę? Kodėl jie skiriasi?
5. Sakoma, kad Romeo balkono monologas – vienas garsiausių monologų literatūros istorijoje. Kas išryškėja šiame monologe? Kaip įsimylėjęliai apibūdina vienas kitą tuomet, kai to niekas negirdi? Kas pasikeičia, jiems pasirodžius vienas kitam?
6. Kuo Romeo mylimosios šlovinimas primena „Giesmių giesmę“?
7. Kaip Džuljetos svarstymas apie vardą atskleidžia jos jausmus, lūkesčius ir tai, kad ji supranta susiklosčiusią situaciją?
8. Kaip Džuljeta apibūdina save balkono monologe? Ar tokį merginos savęs įsivaizdavimą patvirtina jos elgesys?
9. Kuris įvykis dar labiau komplikuoja Romeo ir Džuljetos meilės istoriją? Ar tai galima laikyti lemtinga Romeo kaip tragiškojo herojaus klaida, dar labiau sustiprinančia jo tragizmą?
10. Kada Džuljeta sužino apie lemtingą jų su Romeo meilę komplikuojantį įvykį? Kaip į tai reaguoja?
11. Kuo Džuljetos būseną ruošiantis vestuvių nakčiai primena Ilzės Butkutės eilėraščio „Buvau naktis“ kalbančiosios būseną?
12. V. Šekspyro gyvenimo ir kūrybos tyrinėtojas Stivenas Grinblatas rašo:
„Šekspyro vedybos visada kėlė beprotišką susidomėjimą, nuo tada, kai [...] seras Tomas Filipas Vusterio vyskupo įrašų registre rado keistą dokumentą. [...] Pora ar kažkas iš artimųjų norėjo, kad vedybos įvyktų nedelsiant. Skubos priežastis nenurodyta, bet yra bent kartą deramai dokumentuotas paaiškinimas: jų dukters Suzanos krikštas po šešių mėnesių, būtent 1583 m. gegužės 28 d. [...]“

Šį Ilzės Butkutės eilėraščių mokiniai jau bus skaitę – jis pateikiamas antrame šio skyriaus poskyryje „Ką reiškia mylėti?“

Per amžius negirdėta, kad aštuoniolikmečiai jaunuoliai būtų skubėję prie altoriaus tokiomis aplinkybėmis. Vilas, žinoma, galėjo būti išimtis. Kaip dramaturgas jis tikrai gebėjo įsivaizduoti tokį nekantrumą. „Kaip ją sutikau, / kur tas įvyko, – apie tai paskiau, – sako Romeo vienuoliui Lorencui rytą po Kapulečių balius, – dabar tavęs maldauju aš tik vieno – / kad teiktumeis mus sutuokt šiandieną.“

Pašėlusi beatodairiškų įsimylėjęlių skuba dramoje „Romeo ir Džuljeta“ pavaizduota su humoru, ironija, kandumu ir nepritarimu, bet pirmiausia V. Šekspyras parodo gilią nuovoką, kaip jaučiasi jaunas, desperatiškai trokštantis vesti ir bet kokios gaišaties kankinamas žmogus. [...]

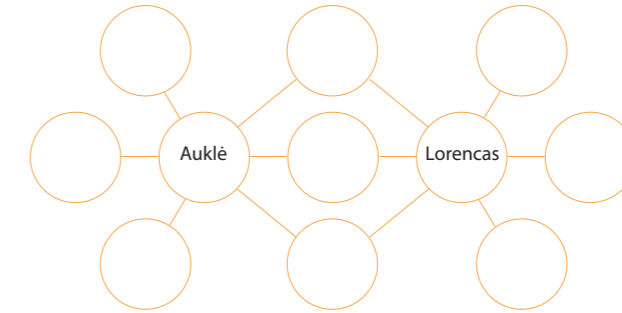
Romeo skubą nupiešta gana eskiziškai, o Džuljetos nekantrybė pavaizduota gerokai išsamiau ir ryškiau. Taip pat itin panašu, kad veikia tris mėnesius nėščia Enė, o ne jaunas Vilas buvo pagrindinis nekantrumo [...] šaltinis.“

Remdamiesi tekstu, pagrįskite arba paneikite S. Grinblato mintį, kad „Romeo skubą nupiešta gana eskiziškai, o Džuljetos nekantrybė pavaizduota gerokai išsamiau ir ryškiau“.

13. Kaip Romeo ir Džuljeta planuoja apeiti jiems kilusias kliūtis? Kas jiems padeda?
14. Kuo Džuljetos šeima sumano numalšinti dukters liūdesį? Kaip šis įvykis dar labiau komplikuoja įsimylėjęlių gyvenimą?
15. Kodėl Kapuletis įniršta, išgirdęs, kad dukra nenori tekėti? Ką tokia jo reakcija atskleidžia apie to meto visuomenės normas? Kaip vertinate tokį jo elgesį? Kodėl?
16. Kuo skiriasi Džuljetos pokalbiai su Romeo nuo jos pokalbių su Pariu? Lentelėje įrašykite citatas, pagrindžiančias jūsų atsakymą.

Džuljetos žodžiai, atsakant į Romeo merginimą	Džuljetos žodžiai, atsakant į Parijo merginimą

17. Džuljeta kreipiasi pagalbos į du vyresnius žmones – Auklę ir Lorencą. Kuo skiriasi jų patarimai ir vertybės, išryškėjančios tuose patarimuose? Palyginkite šiuos veikėjus, užpildydami schemą.

18. Kokią išeitį pasiūlo Lorencas ir kas sukliudo jo planui?
19. Pasiskirstę grupėmis ar poromis, pasirinkite vieną ar du iš antraeilių veikėjų (Parij, Merkucijų, Benvolijų, Tebaldą, kunigaikštį, sinjorą Kapuletį, Kapuletį, Montekį, vienuolius pranciškonus, Baldasarą) ir juos apibūdinkite.
20. Kam šioje tragedijoje yra svarbi garbė? Kaip ji suprantama ir ginama?

Diskusija

Kas šiais laikais laikoma garbe ir garbingu elgesiu?

21. Kurioje šios tragedijos scenoje pasiekama aukščiausia veiksmo įtampa? Papasakokite įvykius, laikytinus šios tragedijos kulminacija.

Tyrimas

Raskite informacijos, kas būdinga detektyviniams pasakojimams. Kas juose veikia, kokie esminiai jų įvykiai, kokie veikėjai jiems yra būtini?

22. Kuo šios tragedijos pabaiga primena detektyvinį pasakojimą? Suskaičiuokite, kiek gyvybių prarandama rutuliojantis veiksmui ir pačioje tragedijos pabaigoje. Kas ir kaip visa tai išsiaiškina?

23. Kaip šios tragedijos pasekmes apibendrina kuni-gaikštis? Kokius pamokomus žodžius jis pasako? Kaip manote, ar šiandieninio skaitytojo arba žiūrovo nuomonė sutaptų su jo nuomone?

Diskusija

Kaip šiandien būtų vertinamas toks Romeo ir Džuljetos elgesys?

24. Schemoje (ją galite pratęsti) surašydami esminius šios tragedijos įvykius, parodykite, kaip kyla įtampa. Grupėmis ar poromis aptarkite, kas nutinka nuo vieno iki kito, kaip tai kuria vis stiprėjančią įtampą.

25. Remdamiesi tekstu, pagrįskite mintį, kad nuo pat pradžių šioje istorijoje ryškėja grėsmės, mirties nuojauta.
26. Šlovindamas Džuljetos grožį, Romeo nuolat kalba apie pavydą. Kas ir ko pavydi jo kalbose? Kaip manote, kas iš tiesų pavydi Džuljetos?

Diskusija

Kartais sakoma, kad jei nepavydi, vadinas, nemyli. Ar pritariate nuomonei, jog meilė neįmanoma be pavydo?

27. Apibūdinkite Romeo ir Džuljetą.
28. Kokiomis vertybėmis remiasi Romeo ir Džuljeta, ir kokiai tvarkai jie priešinasi? Aptarkite kiekvieną tragedijos herojų atskirai.
29. Kurie veikėjai pritaria Romeo ir Džuljetos norams, o kurie jiems priešinasi? Kodėl vieni ir kiti tai daro?
30. Koks yra pagrindinis šios tragedijos konfliktas ir iš ko kyla tragizmas? Kodėl sakoma, kad Romeo ir Džuljeta yra tragiški herojai?

Diskusija

Ar siekti asmeninės laimės bet kokia kaina iš tiesų yra didžiausia vertybė?

31. Pagrįskite arba paneikite mintį, kad šioje tragedijoje kuriant veiksmo įtampą viskas šiek tiek perdedama, sutirštinama.
32. Kaip manote, kas kaltas dėl tokios Romeo ir Džuljetos gyvenimo pabaigos? Atsakydami remkitės tekstu.

Diskusija

Kokios kliūtys šiandien gali trukdyti merginos ir jaunuolio meilei, jų norui kurti šeimą? Kodėl ši V. Šekspyro tragedija iki šiol tokia garsi?

Rašome tekstą

Sugalvokite ir parašykite laimingą šios istorijos pabaigą.

Perskaitykite ištrauką iš Unės Kaunaitės knygos „Laiškai Elzei“, atkreipdami dėmesį į tai, kaip ji pagrindžia savo nuomonę.

„Mokykloje reikėjo nagrinėti „Romeo ir Džuljetą“, todėl palyginau šį kūrinį su „Saulėlydžiu“. Teko viešai pripažinti, kad įsprausta į kampą perskaičiau tą popsišką knygą, bet nors kartą gyvenime pravertė. Abi poros įsimylėjo iš pirmo žvilgsnio, abiem uždrausta mylėti, visi šimtus kartų bandė nusižudyti – žmonijos nelaimei, pavyko tik Romeo ir Džuljetai, nors visi būtų laimingesni, jei būtų buvę priešingai. Abi knygos net nėra apie meilę – niekaip neapsiverstų liežuvis meile pavadinti neprasmingų kelių eilučių dialogų ir iš pirmo žvilgsnio kilusios aistros. Lithuanė, aišku, ir vėl man parašytą blogą pažymį, nes išdrįstu sakyti, kad romantiškiausia visų laikų istorija yra ne apie meilę. O jeigu imčiau svaigti, kad įsimylėjau per diskoteką pamatytą vaikiną, ką ji tada sakytų?

[...] Abi šios knygos yra tragedijos. Šekspyro pjesė todėl, kad abu veikėjai miršta, o „Saulėlydis“ – kad kažkas ją išleido, paskui dar ir filmą susuko. Galima teigti, kad pastaroji pasaulio mastu sukūrė daugiau blogio.“

Paremkite arba paneikite šioje ištraukoje išsakytą nuomonę apie V. Šekspyro tragediją, lygindami ją su kita jūsų skaityta knyga.